

СТАНОВИЩЕ

на

проф. д-р Симо Лазаров

за дисертацията на

ВЕЛИЧКА ГЕОРГИЕВА ЧАУШЕВА

„Мястото на българския песенен фолклор в слуховото развитие на подрастващите. Възможности за приложението му в съвременното образователно пространство”

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство с научни ръководители: проф. д-р Георг Краев и проф. д-р Светла Калудова-Станилова

Творческата биография на Величка Чаушева дава основание за предположението, че в своя творчески път тя многократно е могла практически да анализира фолклора като фактор в изграждането на слуховото развитие на подрастващите. В дисертационният труд тя защитава тези изходни позиции и дефинира този фактор научно, аналитично и изследователски.

Дисертационният труд съдържа 202 страници, разпределени в увод, изложение в четири глави, заключение, с библиографски източници – 133 заглавия на български език и осем на руски и английски език, с приложения, които съдържат нотни примери, графични таблици, анкети на родители, анкети на деца и анкети на музикални ръководители.

Докторантката методически описва, анализира и изследва своите постановки като спомага за цялостното израждане на картината на слуховото развитие на подрастващите в контекста на българския песенен фолклор. Представените цели на дисертационния труд фокусират вниманието върху интеграционните процеси, при изграждането на музикалното образование. Анализирайки ролята на фолклора в изграждането на съвременното образователно пространство, докторантката създава представата за ново измерение на образователния процес.

Предметът на изследването визира приложението на българския песенен фолклор при развитието на музикалните способности на подрастващите. Обект на изследването е слуховото развитие на децата във вокалната група към ДГ 95. Цел на дисертационния труд е да се посочи значимостта на практическото приложение на българския песенен фолклор в слуховото развитие на подрастващите.

За постигането на основната цел са поставени седем задачи, за целта на изследването са изведени две хипотези, а за реализацията на поставените цели и задачи са използвани седем метода.

Историческият преглед на първа глава от дисертацията въвежда в традициите на музикалното образование в някои европейски и световни общообразователни училища, както и запознавайки ни с образователната система в България от Възраждането до днес докторантката изтъква, че „духовното оцеляване на подрастващите се „крие“ в дълбоките „културни“ корени на миналото”.

Разглежданите проблеми са на базата на анализ на специализирано наблюдение върху проблема за музикалното възпитание на подрастващите чрез опознаване спецификата и многообразието на българския фолклор. Анализират се темите за глобализацията в светлината на фолклорното творчество, на образователната система и попфолка. Това се явява своего рода основа и отправна точка към следващото стъпало в структурирането на проблема за анализ на процеса на слуховото развитие на подрастващите.

В своето експозе Величка Чаушева използва множество цитати, имена и факти което трасира пътя на нейното изследване. А изследваните литературни източници помагат за изграждането на стройната теоретична линия на дисертацията. Докторатката се впуска в подробности при необходимото описание на характеристиката на мелодията и нейните елементи

Достигайки до извода, че „Пълноценното приобщаване към „културната смесица“ от традиции в условията на глобализация е възможно, ако съвременното взаимодействие на технологичния прогрес е обвързано с осъзнаването на личностната и народностна идентификация чрез родния фолклор.” докторантката насочва вниманието и към спецификата на овладяване на „социалната динамика и многообразие в глобализиращия се свят, които водят до транснационален характер на чувството за принадлежност на индивидите и общностите.”

Изяснени са факторите, които водят до необходимостта от създаване на условия и средства за обучение при класическия и не-класическия фолклор. Дефинирането на понятието фолклор, както и анализа на същността и развитието му е обекта на изследване, експонирано във втора глава. Подкрепено с много цитати понятието фокусира вниманието ни и с подробния аргументиран извод за приликите и разликите на обучението в условията на класическата и не-класическата фолклорна култура.

Тази част на експозето акцентира върху необходимостта от „търсенето на модел, според който фолклора да намери място в развитието на децата в подрастваща и предучилищна възраст. Доказаната им отзивчивост и импулсивна реакция, когато чуят народна песен, желанието им да я научат и изпълняват, интереса и любовта към нашия фолклор, с които увличат и своите семейства, са част от причините, поради които може да се твърди, че те са изключително податливи на обучение.”

Търсейки модела, чрез който децата стават податливи на обучението на фолклор докторантката разглежда темите, очертаващи същността му. Анализирайки темите *Устност-писменост, Роля-изпълнител-слушател. Селото-града, Темперация. Дешифриране, Нотация, Технологии, Запис, Композиторска намеса, Хармонизация, Обработка* Величка Чаушева достига до обобщението. че „В своя път до днес, фолклорът претърпява своите метаморфози, благодарение на които „оцелява“, в съжителство с новопоявилата се градска традиция на българското общество, „увлечено“ в динамичните процеси на модерния свят. Погледнат откъм личностната му страна се вижда, че фолклорът и днес е една от формите за себеизразяване и себеизявяване на човека”.

Трета глава изследва МУЗИКАЛНО-СЛУХОВОТО ВЪЗПИТАНИЕ НА ПОДРАСТВАЩИТЕ ЧРЕЗ БЪЛГАРСКИЯ ПЕСЕНЕН ФОЛКЛОР. В тази глава е направен стойностен обзор на предимствата и недостатъците на приложените методически подходи за утвърждаване на българския песенен фолклор като фактор в слуховото развитие на подрастващите. Проследен е пътят на предучилищното възпитание още от времето на Георги Сава Раковски до наши дни като е направен научен анализ на необходимостта от мотивирано представяне на музикалния материал с цел децата да го помнят по-дълго време. Предложени са и конкретни идеи, включващи различни подходи и вариации за постигане на целта.

В тази глава на дисертационния труд е доказано твърдението, че „слухово-възпитателната работа изисква научни познания по психология, с цел прецизиране на етапите за изграждане на музикално-слухова представа”. Дадени са нотни примери, очертани са параметрите благодарение на които „ухото с неговото устройство позволява да се получи усещане за височината, трайността, силата и тембъра на звука, което се осъществява чрез звуковисочинния, метроритмичния, динамичния и тембровия слух.” Докторантката изтъква, че „от особено значение в този период е възпитанието на мелодическия слух, ладовия усет, метроритмичния усет и в някаква степен усета за многогласие.”

Четвърта глава се фокусира върху АНАЛИЗИ ЗА МЯСТОТО НА БЪЛГАРСКИЯ ПЕСЕНЕН ФОЛКЛОР В ДНЕШНАТА МУЗИКАЛНО-ВЪЗПИТАТЕЛНА СИСТЕМА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ. В графичен вид са анализирани резултатите от изследването на родителите, резултатите от изследването на децата, както и резултатите от изследването на музикалните ръководители. Този начин на онагледяване е особено полезен с оглед мигновенното възприятие и възможност за сравнителен анализ.

Заключението е направено професионално, приносите на дисертацията са очертани детайлно. Седемте указани приноса в своята същност са реални и може да се считат за оригинални, защото изследването е направено със спецификата на научен анализ. Величка Чаушева съчетава в себе си практическото и теоретично начало и това проличава от цялостното експониране на темата. А темата е многообхватна и цялостното осветляване на разглежданите проблеми има огромен потенциал за развитие.

Налице е добре формулирана цел и задачи на докторантурата, които проправят пътя към перспективни и стойностни изследвания. Тезата, която авторката застъпва е със значим научен потенциал. Съществува съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Приносите в докторантския труд дават ясна представа за огромния положен труд. Те дават и направленията за бъдещи изследвания, които неминуемо трябва да продължат, защото темата за ролята на българския песенен фолклор в слуховото развитие на подрастващите от особено значение с оглед запазването на неговата идентичност в съвременната интонационна среда.

Аргументирайки се с горепосочените от мен изводи относно направеното в дисертационния труд и заключавайки, че докторантката изцяло отговаря на необходимите изисквания по ЗРАСРБ, предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Величка Чаушева образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство.

12.12.2021 г.

/проф.д-р Симо Лазаров/